

Комісії у 1944–1945-х рр. встановили, що вбивства та заганання у рабство радянських осіб проводилися військовими та німецькою владою. Список конкретних винуватців, що заподіяли злочини, додавався.

Отже, усього у Волинській області було вбито 117 549 мирних громадян та 47 690 осіб радянських військовополонених. До обласної комісії надійшло 398 актів щодо встановлення злочинів, заподіяних німецько-фашистськими загарбниками та їх спільниками [15, 8]. За роки окупації Волинської області фашисти розстріляли та замордували 165 300 мирних громадян. Вивезли на роботу до Німеччини понад 30 тис. юнаків та дівчат [16, 15].

До списків загнаних на каторгу або безвісти зниклих не входили бійці та учасники УПА та інших військово-політичних формувань, а якщо входили, то випадково. На згаданих громадян райвиконкоми складали окремі списки під час секретного слідства. Також не входили сім'ї, що були репресовані органами МДБ.

Список використаних джерел та літератури

1. Державний архів Рівненської області (далі – Держархів Рівненської обл.), ф. Р-315. Корецька районна надзвичайна державна комісія щодо встановлення й розслідування злочинів німецько-фашистських загарбників та їх спільників, оп. 1, спр. 2, арк. 118.
2. Держархів Рівненської обл., ф. Р-288. Острозька районна надзвичайна державна комісія щодо встановлення й розслідування злочинів німецько-фашистських загарбників та їх спільників, оп. 1, спр. 4, арк. 25.
3. Державний архів Волинської області (далі – Держархів Волинської обл.), ф. Р-1202. Виконавчий комітет Локачинської районної ради депутатів трудящих Волинської області, оп. 3, спр. 12., арк. 35, 50.
4. Держархів Волинської обл., ф. Р-164. Волинська обласна комісія щодо обліку збитків, заподіяних німецько-фашистськими загарбниками народному господарству і населенню, оп. 1, спр. 298, арк. 4–6.
5. Держархів Волинської обл., ф. Р-318. Виконавчий комітет Цуманської районної ради депутатів трудящих Волинської області, оп. 2, спр. 20, арк. 1.
6. Держархів Рівненської обл., ф. Р-279. Острожецька районна надзвичайна державна комісія щодо встановлення й розслідування злочинів німецько-фашистських загарбників та їх спільників, оп. 1, спр. 3, арк. 10.
7. Центральний державний архів громадських організацій України (далі – ЦДАГОУ), ф. Ф-166. Комісія по історії Великої Вітчизняної війни при АН УРСР, оп. 3, спр. 240, арк. 140, 154, 156, 192, 234.
8. Держархів Волинської обл., ф. Р-164. Волинська обласна комісія щодо обліку збитків, заподіяних німецько-фашистськими загарбниками народному господарству і населенню, оп. 1, спр. 193, арк. 3.
9. Держархів Волинської обл., ф. Р-164. Волинська обласна комісія щодо обліку збитків, заподіяних німецько-фашистськими загарбниками народному господарству і населенню, оп. 1, спр. 119, арк. 24–25.
10. ЦДАГОУ, ф. Ф-166. Комісія по історії Великої Вітчизняної війни при АН УРСР, оп. 3, спр. 242, арк. 104.
11. Центральний державний архів вищих органів влади та управління в Україні (далі – ЦДАВОВУ), ф. Ф-4620. Колекція документів з історії Великої Вітчизняної війни, оп. 3, спр. 301, арк. 150–151.
12. Держархів Волинської обл., ф. Р-164. Волинська обласна комісія щодо обліку збитків, заподіяних німецько-фашистськими загарбниками народному господарству і населенню, оп. 1, спр. 34, арк. 57.
13. ЦДАГОУ, ф. Ф-166. Комісія по історії Великої Вітчизняної війни при АН УРСР, оп. 3, спр. 205, арк. 21–22.
14. ЦДАВОВУ, ф. Ф-4620. Колекція документів з історії Великої Вітчизняної війни, оп. 3, спр. 255, арк. 2–3.
15. Держархів Волинської обл., ф. Р-164. Волинська обласна комісія щодо обліку збитків, заподіяних німецько-фашистськими загарбниками народному господарству і населенню, оп. 1, спр. 349, арк. 4, 8.
16. Книга пам'яті України. Волинська область : у 2 т. – Львів : Каменяр, 1995. – С. 15.

Олег Романчук

Реінкарнація антигероїв чи реанімація совєтизму?

У статті на конкретних прикладах показано небезпеку повернення на державному рівні політики культивування советських стереотипів, реабілітації комуністичного тоталітаризму, що загрожує консолідації українського суспільства.

Ключова слова: реанімація совєтизму, комуністичні злочини, советські партизани, окупація України, Українська держава.

Романчук Олег. Реінкарнація антигероев или реанимация советизма? В статті на конкретних прикладах показана небезпека повернення на державному рівні політики культивування радянських стереотипів, реабілітації комуністического тоталітаризма, який загрожує консолідації українського суспільства.

Ключевые слова: реанимация советизма, коммунистические преступления, советские партизаны, оккупация Украины, Украинское государство.

Romanchuk Oleh. Reincarnation of Antiheroes or Reanimation of Sovietism? By specific examples in the article there is shown a risk of returning to the policy of cultivation of Soviet stereotypes at the state level as well the danger of rehabilitation of the communist totalitarianism that threatens the consolidation of Ukrainian society.

Key words: reanimation of Sovietism, communist crimes, Soviet partisans, occupation of Ukraine, Ukrainian state.

Слід визнати, що окупація свідомості багатьох українців, на жаль, триває. Події довкола «Музею радянської окупації» в Києві 7 червня 2007 р. (і не тільки ці події) зайвий раз підтверджують, що частина громадян України все ще мислить категоріями сталінізму («кто не с нами, тот против нас»), не визнаючи очевидного факту геноциду українців під час голодомору, продовжуючи заперечувати масові розстріли української інтелігенції на Соловках, у Биківні, в Сандормосі, у Вінниці, в тюрмах Львова, Луцька, Ковеля та інших міст Західної України на початку війни. Ці люди, як і переважна більшість громадян сучасної Російської Федерації, далі живуть у державі, якої не існує, – в СРСР.

За роки незалежності відкрито чимало архівів і оприлюднено багато документів, написано тисячі аргументованих, більш ніж переконливих статей, котрі розвінчували комуністичний тоталітаризм. Після приходу до влади в Україні нової правлячої коаліції набувають дедалі помітніших обрисів політичні тенденції, які полягають у неприхованих спробах реабілітувати сталінізм.

Так, 21 квітня 2011 р. Верховна Рада України прийняла Постанову № 3301-VI «Про відзначення 70-річчя партизанського руху в Україні». Деякі витяги з документу, під яким стоїть підпис Голови ВР України В. Литвина, варто зачитувати: *«На підтримку ініціативи ветеранів війни і з метою всенародного шанування подвигу партизанів і підпільників у період Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років, увічнення їх пам'яті та пропаганди патріотизму серед молоді України (виділення моє. – О. Р.) Верховна Рада постановляє:*

1. 22 вересня 2011 року на державному рівні урочисто відзначити 70-річчя партизанського руху в Україні.

2. Рекомендувати Кабміну України: у місячний строк з дня прийняття постанови утворити організаційний комітет з підготовки та проведення заходів <...>, передбачивши: ремонт пам'ятників, пам'ятних знаків, реконструкцію музеїв, благоустрій та впорядкування місць, пов'язаних з історією підпільного партизанського руху; організацію безкоштовного показу художніх та документальних фільмів про Велику Вітчизняну війну...».

Крім того, *«рекомендувати місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування розробити плани заходів <...>, в яких передбачити <...> ініціювання питання з повернення в м. Рівному назв вулиць імені Героя Радянського Союзу М. І. Кузнецова та Героя Радянського Союзу Д. М. Медведева як знак пошани зазначеним особам за розвиток партизанського руху...»* (виділення моє. – О. Р.).

Про контроверсійну радянську партизанку за останні два десятиліття написано і сказано чимало. Зокрема, і про трагедію села Нивиці Радехівського району, що на Львівщині, яке знищили радянські партизани-медведівцями наприкінці січня 1944 р. До речі, вперше про цей злочин написала львівська молодіжна газета «Молода Галичина» ще 1990 р. Згодом Василь Прус, уродженець села Дмитрів Радехівського району Львівської області, на основі спогадів свідків розповів про комуністичну масакру у книжці «Трагедія в Нивицях». Навіть з окремих фрагментів цього документа можна збагнути злочинну сутність радянського режиму:

«Кілька сотень озброєних людей, які увійшли в село (а була це банда комуніста Медведева, відома під назвою загін «Победітелі»), почали займати хати селян, влаштуватися на ночівлю. <...> З настанням сірого похмурого сірого зимового ранку ними було оточено Нивиці. З села нікого не випускали, а тих, хто під'їжджав до нього заарештували. <...> За спогадами очевидців у Панасюковій хаті під вартою було від 60 до 70 затриманих людей. Їх вивели на переслуховування (допит) до хати Івана Шишки. З хати затриманих із зв'язаними руками і пов'язкою на очах відводили до стодоли Максима Бортника... Пострілів не було чути, лиш стукіт і крик або стогін людський... Поряд з езекуцією, яку проводили червоні партизани, вони почали грабувати мешканців села, їх оселі та нажите важкою клопіткою працею майно.»

У книжці також вміщено спогади свідків злочинів так званих партизанів:

«Медведевці схопили мого рідного брата Івана. Я з Трійці втік до ліса. Коли втікав за мною стріляли. Медведєвці палили Трійцю. Ранком 28 січня у згорілій стодолі Бортника у Нивицях була купа трупів. Мій брат лежав під самим низом тої купи. На шиї в нього був пасок, зуби вибиті, ноги вкорочені (без ступнів)».

«Медведєвці пограбували нашу хату: позабирали всю одіж і всі добрі речі. Ввечері... медведєвці палили село... Труп мого брата в тій спаленій стодолі був без язика, ноги відрубані».

«В Нивицях, де партизани палили людей в стодолі, лежала купа трупів, покладаних один на одного... На трупах були сліди катувань: відрізані ноги, наддерта шкіра, вирвані язики (про це говорили родичі, які розбирали з тої купи своїх рідних)».

«Зранку того дня по селі ходили ті партизани (в цивільному або в шинелях) грабували хати і хапали людей. З нашої хати забрали геть все. Мого чоловіка Леона Лавного теж схопили. Я чула, як один з тих партизанів сказав: “Ми вас жалеть не будем, будем жечь, резать, рубить”».

«Коли підвода зупинилася з неї зняли два згортки в домотканих простирадах. Коли згортки розгорнули, ми побачили знівечені тіла. У доньки Смаля були відрубані ноги, його розбитий скривавлений рот був розкритий, зубів не було, на шиї був затягнутий поясок, яким дядько Смаль підперезував штани. Я бачив, що тіло Гані було окривавлене, коси обгорілі, груди обрізані, рот розкритий, язика в ньому не було».

«Через деякий час партизани Медведєва спішно почали втікати, підпалюючи хати, стодоли, хліви... Загорівся і лох, але дочка з нього вилізла, її в саду розшукали... В книзі “Сильние духом”, яку я читала, немає правди»...

«...за найменшу провину Медведєв відправляв свого бійця в “загін Кривуліна”. Так партизани між собою називали розстріл медведєвської спецкомандою своїх же товаришів без суду і слідства. Знаю і про те, як розстрілювались за наказом Медведєва біженці-євреї, які, рятуючись від німців, шукали порятунку у “Победітелей”, а наражались тут на кулю. Розповідали мені і про те, що дозволяв собі командир по відношенню до дівчат і жінок загону, і не тільки це» [1].

У згаданій постанові Верховної Ради йдеться про Героя Радянського Союзу М. І. Кузнецова. У «Радянській енциклопедії історії України» про нього написано так: «Кузнецов Микола Іванович... загинув у бою з бандерівцями в с. Боратині (тепер Бродівського району Львів. обл.). Похований у Львові».

Навіть зараз в інтернеті (портал «Материал из Википедии – свободной энциклопедии») [2] можна побачити фото із підписом «Могила Николая Кузнецова на Холме Славы во Львове», тут же подається коротка біографія советського агента-терориста: «9 марта 1944 года группа Кузнецова была захвачена боевиками УПА, которые приняли советских диверсантов за немецких дезертиров (на них была немецкая униформа). Опасаясь провала, Кузнецов взорвал себя гранатой, а его спутники (Белов и Каминский) были застрелены».

Проте, уже давно існує незаперечна логіка фактів, із яких однозначно випливає, що на Пагорбі Слави у Львові був перепохований не «обер-лейтенант Пауль Зіберт» – Микола Кузнецов, а німецький офіцер.

Ще 1946 р. (задовго до появи в СРСР у відкритій пресі першої документальної згадки про Миколу Кузнецова, до появи першого видання «Сильных духом» Дмитра Медведєва) в Мюнхені побачила світ книжка (Видання Пресового Бюро УГВР) Миколи Лебеда «УПА». Цитуємо зі сторінок 70–71:

*«Другий докуменет — це короткий протокол з березня 1944 р. з району Верба (Волинь), в якому Команда УПА “Північ” повідомляє, що дня 2.ІІІ р. 1944, в четвер, о год. 12-тій в лісі вербівського району переловлено трьох червоних шпигунів, що підпорядковувалися генерал-майору “Ф”. А то: 1) Пух (псевдо), начальник групи. Мав фальшиві документи обер-лейтенанта, родом з Кенігсберга; <...> **В звіті подають, що провокація у Львові вдалася, бо німці постріляли дві тисячі населення та повісили кількасот в’язнів. При тому подають: «Подібно, як це ми перевели в Рівному»** (виділення моє. – О. Р.). Звіт цей несли вони на другий бік фронту. Документи передано військовій жандармерії УПА».*

1997 р Галицька видавнича спілка, що у Львові, видала книжку Степана Мудрика-Мечника «ОУН в Україні і за кордоном». На сторінках 130–131 вміщені спогади автора стосовно справи Кузнецова:

«Саме цей документ (йдеться про звіт советського агента. – О. Р.) і був доказом того, ким були заарештовані і чим займалися провокатори. Зі звіту стало відомо, що О. Бауера застрелив

Николай Кузнецов. *Провід ОУН і командування УПА побоювалось, що гітлерівці можуть помститися на в'язнях і мешканцях Львова.* Було вирішено передати цю інформацію німецьким властям у Львові, щоб уникнути жертв можливого антиукраїнського терору. У книжці М. Лебеда відсутня цікава інформація, з якою мене познайомив 1945 року член ОУН з Волині, відомий під псевдом Михайло. Йому подробиці про арешт Н. Кузнецова та спільників розповідав учасник відділу УПА, який безпосередньо арештовував советських терористів.

Неподалік містечка Верба, що між Берестечком і Дубном (виділення моє. – О. Р.), група УПА помітила в лісі легкове авто, в якому сиділи німецькі вояки. Упісти зробили кілька пострілів. З автомашини вискочив німецький офіцер з піднесеними догори руками, який закричав: “Ребята, не стреляйте, я свій”. Треба відзначити, що вояки УПА були одягнені в червоноармійські шинелі і той, хто кричав «я свой», гадав, що має справу з советськими партизанами. Коли упісти обшукали затриманих, то їм стало зрозуміло, з ким мають справу. Арештованих з доказами їхньої вини передали підпільним судовим властям ОУН».

Теодор Гладков, давній луб'янський біограф М. Кузнецова, у книжці «Легенда советской разведки – Н. Кузнецов» (М.: Вече, 2001) вперше оприлюднив повний текст німецьких документів, які, власне, підтверджують сказане. Цитуємо зі скороченнями:

«В октябре 1944 года (звернімо увагу – «в октябре 1944 года», за два роки до появи цитованого вище упівського документа в книжці М. Лебеда «УПА». – О. Р.) из Киева наркому государственной безопасности СССР В. Меркулову был прислан подлинник телеграммы-молнии, обнаруженный сотрудниками НКГБ УССР во Львове, все в том же помещении, что в годы оккупации занимали СД и зипо. <...>

«Начальник полиции безопасности и СД по Галицийскому округу IV Н-90(44)

Секретно. Государственной важности.

г. Львов 2 апреля 1944 года

Считать дело секретным, государственной важности.

НУР 9135, отправлено

2 апреля 1944 г. 15.38

Телеграфом. Молния.

Главное управление имперской безопасности для вручения СС-группенфюреру генерал-лейтенанту полиции Мюллеру лично.

Относительно: жены активиста-бандеровца Лебедь, находящейся в настоящее время в заключении в концентрационном лагере Равенсбрюк. <...> При одной встрече 1.IV.1944 года украинский делегат сообщил, что одно подразделение УПА 2.III.44 задержало в лесу близ Белогородки в районе Вербы (Вольнь) трех советско-русских шпионов. Судя по документам этих трех задержанных агентов, речь идет о группе, подчиняющейся непосредственно ГБ НКВД – генералу Ф.

УПА удостоверяла личность трех арестованных, как следует ниже:

1. Руководитель группы под кличкой «Пух» имел фальшивые документы старшего лейтенанта германской армии, родился якобы в Кенигсберге (на удостоверении была фотокарточка «Пу́ха». Он был в форме немецкого обер-лейтенанта).

2. Поляк Ян Каминский.

3. Стрелок Иван Власовец (под кличкой «Белов»), шофер «Пу́ха».

Все арестованные советско-русские агенты имели фальшивые немецкие документы, богатый материал – карты, немецкие и польские газеты, среди них “Газета Львовска” и отчет об их агентурной деятельности на территории советско-русского фронта. <...> Что касается задержанного подразделением УПА советско-русского агента “Пух” и его сообщников, речь идет несомненно о советско-русском террористе Пауле Зиберте, который в Ровно похитил среди прочих и генерала Ильгена, в Галицийском округе расстрелял подполковника авиации Петерса, одного старшего ефрейтора авиации, вице-губернатора, начальника управления доктора Бауэра и его президиальшефа доктора Шнайдера, а также майора полевой жандармерии Кантера, которого мы тщательнее искали. Имеющиеся в отчете агента “Пух” подробности о местах и времени совершенных актов, о ранениях, жертвах, о захваченных боеприпасах и т. д. кажутся точными. К тому же от

боевой группы Прютцмана поступило сообщение о том, что Пауль Зиберт, а также оба его сообщника были найдены на Волини расстрелянными». <...>

В телеграмме-молнии указано, что **трупы «большевистских агентов» были найдены немецкой боевой группой** (виділення моє. О. Р.), направленной для проверки высшим шефом СС и полиции на Украине Прютцманом. Это же подтвердил на допросе в 1951 году гауптштурмфюрер СС Краузе: «В марте 1945 года, находясь в Словакии, я узнал о его (Зиберта. – Авт.) смерти. Об этом сообщил генерал Биркамф, по словам которого Зиберт был при попытке перехода линии фронта опознан и убит. Выдал Зиберта находящийся при нем дневник. Дневник с фотографиями Зиберта после смерти передан командованием УПА действующему в этой области СС-обергруппенфюреру Прютцману».

Можна припустити, що «рапорт групи Прютцмана, а також отримані ним документи, знайдені при Кузнецові та його спутниках» свого часу потрапили до Миколи Лебеда і він частково їх використав, пишучи книжку «УПА», яка вийшла друком 1946 р.

До речі, саме про це згадує Сергій Степашин у публікації в рівненській газеті «Волинь» від 23 лютого 2007 р: «Будучи захоплений польовою жандармерією УПА і намагаючись врятувати своє життя, **Ніколай Кузнецов видав усі таємниці розвідувально-диверсійної групи на чолі з лейтенантом Крутіковим, що діяла під виглядом українських повстанців. Як зазначав відомий дослідник Лев Шанковський [3], зізнання Кузнецова, що зберігаються за кордоном, дозволили звернути увагу на гурт большевицьких партизанів, котрі під проводом колишнього «бульбівця» Бориса Крутікова марширували Волиню у шапках з тризубами, ревели націоналістичних пісень, вдаючи з себе рейдуючу повстанську групу. Вони користувалися кличками УПА, походження яких невідоме і які й стали причиною їх згуби. Вони допомогли польовій жандармерії УПА затримати зражену Кузнецовим “рейдуючу групу” у Вербському районі і розбити її в тій самій місцевості, де упівці спіймали і його самого».**

Микола Кузнецов усіляко компрометував ОУН-УПА (саме він підкинув із провокаційною метою записку від імені ОУН на місці замаху на імперського радника Геля, а наслідком цієї провокації став розстріл майже всієї верхівки українського національного підпілля в Рівному). Саме з вини Кузнецова лише в урочищі Сосонки неподалік Рівного було розстріляно близько семисот безневинних людей. Можна припустити, що саме в цьому і полягала основна місія Кузнецова – методом провокацій викликати в українців ненависть до німців.

3 жовтня 1991 р. в тернопільському тижневику «Заповіт» уперше в тодішньому СРСР були оприлюднені три надзвичайно цікаві документи. Ми не коментуватимемо їх, оскільки значення цих заяв та інструкцій одного з нацистських бонз із погляду української історії більш ніж зрозуміле. Зазначимо лише, що і напередодні війни з Советським Союзом, і до останніх днів окупації України райхсміністр у справах окупованих східних територій Альфред Розенберг, який очолював «Політичне бюро у справах Сходу», а згодом перебував на посаді райхсміністра, постійно наголошував на необхідності проведення особливої політики щодо України.

Із промови Альфреда Розенберга перед найтіснішим колом осіб, знайомих зі «східною проблемою» 20 червня 1941 року:

«Російське панування повсюдно загрожує сьогодні Україні. Звідси виникає перед Німеччиною завдання – забезпечити свободу українському народові. Це завдання має розглядатися як програмна вимога. В яких формах і в якому обсязі буде відроджено Українську державність – про це говорити поки що немає смислу. Але всі люди, зайняті безпосередньо вирішенням проблем Сходу, повинні спробувати вникнути в цю ідею і зайняти більш дружельобну позицію стосовно цієї проблеми, ніж це, напевно, буде потрібно в Прибалтиці. <...> ...необхідно зробити все можливе, щоб збудити нарешті цю українську національну самосвідомість. При цьому треба діяти з великою турботою та увагою. Заохочувати письмові публікації про боротьбу українців з тим, щоб відродити їх історичну самосвідомість.

У Києві необхідно буде заснувати університет, технічні вищі учбові заклади, сприяти розвитку української мови. Можна було б друкувати праці українських письменників. <...> Той, хто вважає, що запропоновані заходи здатні викликати можливу небезпеку в майбутньому, не повинен забувати, що московитська держава аж ніяк не повинна розглядатися як дружня, а як така, що є смертельним ворогом Німеччини, отже і української держави. Україна буде, таким чином, постійно потребувати, захисту другої великої держави, і цією силою буде, зрозуміло, Німеччина. В

кінцевому підсумку необхідно буде передбачити серед іншого і певну компенсацію (за це), але про це говорити сьогодні поки що передчасно.

Економічний апарат рейхсмаршала, якщо перед ним стоїть завдання якомога більше витягнути з цього регіону, повинен буде надати дійову підтримку цій політичній лінії і політичному керівництву. Є ж різниця: одержимо ми через декілька років 40 мільйонів чоловік, які будуть з нами добровільно співпрацювати, чи будемо змушені ставити біля кожного селянина солдата».

Інструкційні вказівки Райхскомісару від Райхсміністерства окупованих східних територій (Підписано А. Розенбергом. Берлін, 20 вересня 1941 р.):

«Політичною метою походу проти Советського Союзу є перетворення цього штучного утворення в його природні національні народні складові частини. Серед знову утворених держав згідно з розмірами території та кількості населення перша роль відводиться Україні. Вона має стати найсильнішою противагою проти власне Росії, яка постійно проводила за допомогою панслов'янських ідей свою великомасштабну експансіоністську політику, і в результаті цього Росія буде відтиснута від Європи раз і назавжди. <...> Оскільки в східній Україні всі значні міста, а також індустріальна область Донбас майже повністю русифіковані, тут треба здійснити процес українізації. Така українізація та здійснення відведеної Україні політичної ролі стануть можливими лише тоді, коли вдасться утворити Україну з сильно виявленою національною самосвідомістю. <...> Райони півдня України, густо заселені німцями (колоністами), згідно планів мають бути відділені від України. Це буде ударом для українських націоналістів.

Маючи таку політичну мету, ми, за обставин, що реально склалася, маємо уникати всього того, що це може зачепити українські національні почуття. Для цього ми зобов'язані проводити у всіх стосунках позитивну українську політику. Не тільки господарсько-економічну, але й в українському духовному житті. Мистецтво і наука, вищі навчальні заклади та інші мають використовуватись для всебічного розвитку. Академія наук в Києві має стати центром культурного життя країни. Та велика довіра, яку українці відчували у всі часи до Німеччини, не повинна бути зраджена. А якщо ні, то випадку виникне загроза, що наша політична ідея не буде досягнута і німецька кров проллється марно».

З історії відомо, що якихось реальних наслідків для українців політика Розенберга не мала. Навіть більше, інструкції та вказівки райхміністра, по суті, саботував райхскомісар України, гауляйтер Еріх Кох.

Особа ця вельми загадкова, оповита мороком таємниць і загадок. Замолоду Е. Кох захоплювався комуністичними ідеями, приятелював з німецькими соціал-демократами. За прокомуністичні погляди, вже навіть ставши гауляйтером Східної Пруссії, отримав кличку «Червоний». У середовищі нацистів його називали не інакше як Другий Сталін.

Навіть на суді Еріх Кох усіляко розхвалював советську політичну систему та пояснював свої людиноненависницькі, відверто антиукраїнські дії лише тим, що: небажав допустити створення Великої України. «Під час судової розправи заявляв про свої симпатії до Советського Союзу, ставив собі в заслугу те, що протидіяв планам Розенберга утвердити на окупованій території Українську державу» [4]. З досі незрозумілих причин Еріха Коха не стратили, хоча 1959 р. йому було оголошено вирок – смертна кара. Він спокійно дожив віку в польському містечку неподалік Ольштина. У в'язниці перебував у комфортних умовах: мав бібліотеку, кольоровий телевізор. Помер своєю смертю у 91 рік.

У книзі австрійського дослідника Hugo Manfred Beer «Moskaus As im Kampf der Geheimdienste» («Туз Москви у боротьбі таємних служб») доказово стверджується, що Еріх Кох був завербований советськими спецслужбами щонайпізніше 1943 р. До речі, у цьому був переконаний і Степан Мудрик (Мечник), який очолював особисту охорону Степана Бандери в 50-ті роки минулого століття.

Проте Еріх Кох причетний до загибелі щонайменше чотирьох мільйонів українців. Він усіляко провокував міжнародні конфлікти. Це справді був брунатний кат України. «Новий порядок», який надретельно втілював у життя Еріх Кох, не міг не викликати спротиву українців [5].

У цьому контексті становлять інтерес міркування-спогади Богдана Осадчука, відомого ученого, журналіста, політолога, професора Берлінського вільного університету:

«1941 р. Альфред Розенберг, один із головних ідеологів III Рейху, написав меморандум про необхідність створення незалежних держав на руїнах СРСР. Першу концепцію спільноти Гітлер відразу

відхилив, заявивши, що це маячня. Розенберга та Канаріса за їхні плани розкритикували, а впливу натомість набув жасливий кат України Еріх Кох, який заявляв, що для нього найбезпечнішим є мертвий українець. Редактор Коротич із Москви розповідав мені про такий випадок. Він приїхав брати інтерв'ю, коли Еріх Кох, колишній Рейхскомісар в Україні, перебував ще в довічному ув'язненні у польській в'язниці в Барчеві. Зрештою, хтось із Комісії розслідування гітлерівських злочинів у Варшаві також розповідав мені, що часто приїжджали працівники КДБ і розмовляли з Кохом. Отож, приїхав Коротич і хотів узяти в Коха інтерв'ю, а Кох запитує начальника: "Хто це? Українець? Я з живими українцями не розмовляю, мені подобаються тільки мертві".

Взагалі дивною є біографія Коха. Хоча на його совісті було чимало злочинів, скоєних на теренах України, його не засудили до смертної кари, як деяких інших гітлерівців. Еріха Коха (звісно, не без вказівки Кремля) судили в "народній" Польщі. Перед поляками цей кат був майже "чистий". Отримавши довічне ув'язнення, він жив у комфортних умовах – мав окрему камеру з телевізором. Отож, виникає питання, за які заслуги Е. Кох отримав такі привілеї, чи не співпрацював він із радянськими спецслужбами, ще будучи в оточенні Гітлера? Радянська ж розвідка була найкращою в світі, їй не було рівних! А ще виникає питання, чи не використовувався Е. Кох радянськими спецслужбами, щоб сформувані в оточенні А. Гітлера антиукраїнські настрої, а також для того, щоб руками німців розправлятися з українським рухом?

Звісно, документально підтвердити цю версію буде складно. І досі "незручні" документи, що стосуються діяльності радянських спецслужб, залишаються засекреченими в Росії. Однак логіка подій вказує, що так могло бути. Очевидно, Й. Сталін та його оточення, як і В. Канаріс, В. Черчилл, розуміли ключову роль України в Другій світовій війні» [6, 24].

У «Сповіді партизана» Петра Голого читаємо:

«Думаю, рейхскомісар України Еріх Кох чесно заслужив сталінської нагороди – герої союзу, якими Сталін нагородив Ковпака, та йому подібних, тих, хто воював проти України, завойовуючи її для московських окупантів. Опісля війни взагалі така каша-малаша почалася. Багатьох із колишніх партизан знов мобілізували, тільки тепер на боротьбу з УПА. І набирали найгірших, найгірших у моральному розумінні. Патологічних садистів, алкоголіків, наркоманів, які вже не мислили себе у мирному житті. Вони склали кістяк, так званих, «спецбоїв», які працювали під бандерівців. В уніформі УПА спалювали села, різали дітей, навіть знищували совєтський актив, як-то комсомольців, учителів, медпрацівників. Розумієш, комуністам потрібно було змінити менталітет, усе що накопичувалося в українців протягом століть – дух воїна, дух вільної людини» [7].

Як бачимо, працівникам Верховної Ради України, які готували текст Постанови за № 3301-VI «Про відзначення 70-річчя партизанського руху в Україні», треба було б ретельніше вивчити історичні документи й неупереджено поставитися до контрверсійних тлумачень трагічних подій совєтського тоталітарного минулого.

Українська держава, якщо вона справді турбується про власну безпеку, має застосувати ефективну систему заходів, аби остаточно й безповоротно подолати рецидиви комуністичного тоталітаризму в свідомості частини суспільства, а отже позбавити ґрунту, на якому безпечно й комфортно почуває себе «п'ята колона».

Список використаних джерел та літератури

1. Закалюк К. І все ж: хто вбив Кузнецова? / Кім Закалюк // Зміна. – Рівне. – 1990. – 28 серп.
2. Кузнецов, Николай Иванович (разведчик) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
3. Вісник Організації Оборони чотирьох Свобід України – ООЧСУ. – Нью-Йорк, 1968. – Ч. 4. – С. 14.
4. Еріх Кох симпатизував ССРСР й боровся з українцями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www2.maidan.org.ua/news/index.php3?bn=maidan_hist&key=1249314252&action=view
5. Романчук О. Таємниці секретних протоколів / О. Романчук // Універсум. – 2009. – № 9–10. – С. 24.
6. Кралюк П. «Захід співвідповідальний за розвиток політичної системи в Україні». Богдан Осадчук: читацькі рефлексії / П. Кралюк // День. – 2011. – № 195–196. – 28 жовт.
7. Голий П. Сповідь партизана [Електронний ресурс] / Петро Голий. – Режим доступу : <http://gak.com.ua/creatives/1/32011>